

nationer, der lader en bog eller artikel optræde i flere sammenhænge, ikke som nu kun i een. Ved under redigeringen at karakterisere indholdet bliver der væsentligt flere og sikrere måder at finde rundt i litteraturen på, og man kan få præsenteret litteraturen i de ønskede kombinationer og rækkefølger, enten på en skærm eller på udskrifter. Man kan forestille sig fire hovedkarakteristika, nemlig (så vidt muligt) betegnelser for *tid*(årstal) – *emne*(r) – *sted*(er) – og *person*(er). Dertil bør knyttes aspekter som *bibliografi/litteraturoversigt* – *arkivregistratur/bibliotekskatalog* – *kilde*(r)/*kildeudgave* – *dokumenteret behandling med noter og kildehenvisninger* – *billedværk/bog overvejende bestående af billeder* o. lign. Det fremgår vist uden videre, hvor mange flere muligheder, der herved gives for differentieret litteratursøgning. Bl.a. kan man, om det ønskes, trække samtlige bibliografier ud, eller man kan få at vide, om der f.eks. er skrevet selvbiografier fra Esbjerg, ja tilmed om nogle af dem skulle være fra tiden før 1920. Henvisninger bliver omtrent overflødige.

Erland Kolding Nielsen, der nu er overbibliotekar ved Det kgl. Bibliotek, har som forhenværende redaktør ved DHB stor forståelse for fagbibliografiernes problemer og agter at lade Det kgl. Bibliotek gøre til koordinerende basevært for de eksisterende fagbibliografier. Som tilsluttet denne kan man forestille sig 1. en løbende bibliografi for DHB 1987 ff og 2. en DHB der udfylder tiden 1977–86. Derudover er der så 3. det store hul 1948–1966 (evt. -1969), der må dækkes ved iværksættelse af et særligt projekt og formentlig på traditionel vis, så resultatet passer ind i rækken. Men selv om der er håb om, at DHB i højere grad kan bringes i faste institutionelle rammer, skal der skaffes penge og arbejdskraft, og der skal planlægges ganske grundigt. Det første synlige tegn på at der sker noget, bliver derfor nok Ann R. Wellings udgivelse af DHB 1970–73, som forventes trykt 1988.

Per Deskov:

Dansk Historisk Bibliografi – en replik

Mit debatindlæg om Dansk historisk bibliografi (DHB) i anledning af fremkomsten af det nye treårsbind har affødt en række for mig at se værdifulde kommentarer, dels om en edb-løsning på DHBs fremtid, dels fra treårsbindets redaktør og fra Harald Ilsøe som tilsynsførende ved værket, udpeget af Den Danske Historiske Forening og Dansk Historisk Fællesforening.

Harald Ilsøe vil nødigt have siddende på redaktionen at den blot har fortsat »mekanisk derudaf«. Tværtimod ligger der mange overvejelser og indgående drøftelser forud for redaktionens faste beslutning om at alt bør være som det er og blive som det var. Ja, men stillet over for det vidnesbyrd må man da medgive at redaktionen altså med fuldt overlæg besluttede sig for at fare fort.

Man fristes så blot til at undre sig over at alle disse indgående og for værkets brugere betydningsfulde drøftelser bag de lukkede døre overhovedet ikke har sat sig spor i bibliografiens forord. Havde det dog ikke været både rimeligt og brugervenligt netop her at servere i det mindste essensen af al den frodige tankevirksomhed, redaktionen har udfoldet, i stedet for at spise os af med nogle få indtørrede smuler? Ilsøes kommentarer her i Fortid og Nutid viser jo at redaktionen i virkeligheden havde meget at byde på, meget at meddele os.

De fortjenester og kvaliteter ved DHB, Ilsøe så hjertevarmt forsvare, er i øvrigt stort set de samme, som latent markeres i min anmeldelse, men som Ilsøe åbenbart har haft for let ved at læse hen over. Det være så tilgivet, når det har resulteret i Ilsøes grundige redegørelse.

Alle parter i debatten vil forhåbentlig kunne enes om det lidet frugtbare ved at tørre langhalm på de svipsere, man næsten altid vil kunne finde i så faktamættede publikationer som bibliografiske oversigter. Jeg har i mit første indlæg efter bedste evne søgt at bruge disse – mere eller mindre tilfældige fund – til at pege på nogle svagheder og ulem-

per ved DHB, som efter mit skøn kunne have været afhjulpet eller undgået, også på de foreliggende præmisser. Lad så være at redaktøren, som naturnødvendigt må have en helt anderledes dyb fortrolighed med sit værk, end den overfladiske anmelder kan få det efter kort tids brug og vurdering af det, må vise en stor del af kritikken fra sig som uberettiget. Andet ville ikke have været at vente. Så vidt så vel.

Alligevel viser også dele af Ann Wellings svar – ikke mindst når man sammenholder det med Harald Ilsøes – at man må erkende nogle uafklarede og uløste problemer ved DHBs forhold til andre fagbibliografier. Man har eksempelvis ikke fundet fodfæstet over for arkæologien (ikke med hos Erichsen og Krarup, med hos Bruun), som nu er delvis udeladt »på grund af den eksisterende specialbibliografi«. Trods Ilsøes mangel på sympati over for en slankekur er man åbenbart heller ikke interesseret i at DHB skal omkomme af elephantiasis. Porten til den sunde middelvej synes at skulle åbne sig, når både en nationalbibliografisk og en fagbibliografisk database er blevet etableret. Hertil ville andre måske udråde: Mens græsset gror, dør Horsemor!

Datamaternes sejrsgang vil imidlertid næppe i sig selv bringe os til lyksalighedens land, hvis ikke de i national- og fagbibliografis stalde bliver bedre fodret, end fx Dansk Bogfortegnelse og Det Kongelige Biblioteks magasiner bliver det i dag. Når man er så afhængig, som DHB er af andre kilder, bliver bogfortegnelsens optagelseskriterier og pligtafleveringen til nationalbiblioteket skæbnesvangre vilkår for et bibliografisk sekundærprodukt. Et mekanisk opfattet fuldstændighedskriterium bør næppe nogensinde blive ledstjerne for DHBs medarbejdere og ansvarshavere, men når man fra anden side kan påvise, hvor store publikationsmængder, der bevidst holdes uden for bogfortegnelsens regi-

strering, og man gang på gang kan konstatere, hvor ofte selv de traditionelle bogtrykkerfirmaer (ikke obskure offsettrykkerier!) tilsidesætter pligtafleveringslovgivningen, indser man også at kræfterne i første omgang snarere bør sættes ind på at få systemer, man allerede *har* etableret, til at virke efter hensigten. Og så længe dette ikke er tilfældet, bliver kvaliteten af et bibliografisk arbejde, baseret på så skrøbelige støttestøtter, i hvert fald ikke styrket af subjektive skøn, der snarere synes at være frugt af en vis meget menneskelig ubekymrethed end af faglig ildhu.

Det er svært at frydes over den ubekymrethed, når man nu bagefter fx får at vide at redaktøren har gennemgået flere udenlandske tidsskrifter, end man underrettes om gennem tidsskriftlisten (her er altså en viden, der holdes skjult), eller at eftersøgningsarbejdet på et område, redaktøren finder marginalt, har været mindre grundigt end på områder, redaktøren tilfældigvis finder mindre marginale (her var altså et skøn, der holdtes skjult).

Trods Ilsøes tro på traditionens overvældende værdi efterlades man derfor som bruger af DHB i usikkerhed, når man får sine fornemmelser af en vis slingrekurs bekræftet.

DHB kan og bør bruges til mangt og meget, og den skal nok fortsat blive det. Dens mangler og svagheder til trods har den under alle omstændigheder en brugsværdi som bibliografisk instrument, der ikke uden videre kan erstattes af andre hjælpemidler.

Man må blot ikke blindt stole på at alt mel fra dansk histories mølle rummes i sækken med stemplet DHB.

P.S.: I øvrigt tror jeg at det pæne og nydelige produkt, DHB er som boghåndværk, ville vinde meget ved at komme i hænderne på en af vore virkelig kompetente bogtilrettelæggere.